עין גב
סיפור מקום אינסופי

האנשים

הם הגיעו מברלין וקזבלנקה, מכרכור ומונטבידיאו, מדווינסק ובודפשט, ממקסיקו סיטי וניו היבן, ממוגדור וירושלים, הם הגיעו ממינכן ומכפר גלעדי, מקובנה וחיפה, מוינה ואפיקים, משלושים ויותר ארצות והמון יישובים בארץ אך רבים כבר נולדו בעין גב: שלשה דורות.וגם ארבעה.

סיפור מקום הוא סיפורם של האנשים הללו. בחלקו הוא כתוב במסמכים בחלקו נלחש באוזן ורוב רובו חתום ברחשי לב. כשמהלכים במקום על אוצרותיו אין לשכוח את יוצרי הסיפור.לפעמים הסיפור שמח, לפעמים עצוב אך תמיד אנושי.

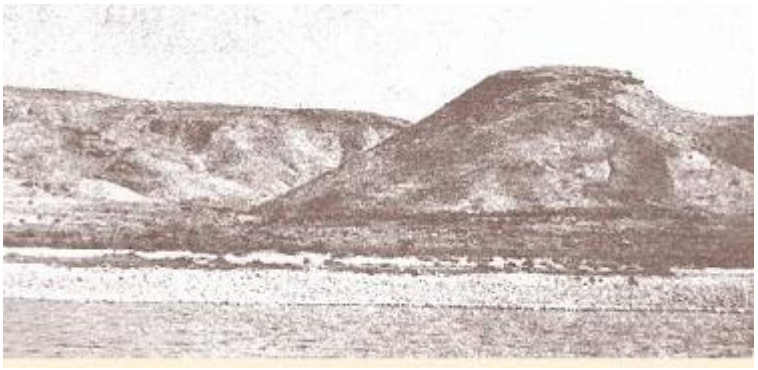
חוברת זו המוקדשת למורי דרך מבקשת להציץ לסיפורו האינסופי של המקום.

מוקי צור

הצילומים מהיום הם של שלומי מיכאלי, העתיקים מן האלבום של הקיבוץ 'שורו הביטו וראו' , ארכיון עין גב ונפתלי אופנהיים.

בריאת יש מאין

יש מאין?
היתה אדמה ואבן, היו שיחי שיזף עקשניים, היתה חווה קטנה פרסית בהאית אך הצילום בכל זאת חושף: עין גב היא בריאה מבראשית. באדמתה קבורים הרבה פרקי היסטוריה. אך הנוף שהתגלה למייסדי הקיבוץ היה נוף חשוף.
צעירים מאד. רחוקים מבית הוריהם, בלב מקום שנראה בקצה העולם, החלו להקים בתים, לשתול עצים כאילו יש זמן. כאילו ההיסטוריה לא מאיימת, כאילו החום אינו קופח, כאילו אפשר לחיות בלהט המקום , כשהצל הוא אתגר לטווח ארוך.
אז זה מה שקרה? או אולי לא קרה מעצמו? הוותיקים המייסדים כבר לא עמנו לכן נוכל אנו לשאול בלי להתנצל ובלי לנצל את תהילתם: איך עשיתם זאת ?

יש גבול

הקיבוץ נוסד בשנת 1937 במסגרת ישובי "חומה ומגדל". מייסדיו היו חברי גרעין "בתלם" מתנועות החלוץ והבונים בגרמניה, שהתאחדו עם קבוצה מבוגרי תנועת "נצ'ח " מצ'כוסלובקיה וארצות הבלטיות. לפני עלייתם לקרקע שהו המייסדים כמה חודשים בחצר כנרת. הקיבוץ הוקם על אדמות חברת "קדמת כנרת" שפשטה את הרגל. ההוראה לעלות על הקרקע ניתנה ב6 ליולי 1937 בכדי להבטיח שועדת פיל שעמדה באותם ימים לפרסם את המלצותיה תקבע בתכנית החלוקה שמזרח הכנרת ישאר בשליטת היהודים. במשך שנותיה הראשונות היתה עין גב מובלעת גבול מבודדת ומאוימת ע"י סוריה. איומים שהגיעו לשיאם בהתקפה על עין גב ביוני 1948עת נהרגו חמישה חברי קיבוץ בהדיפת נסיון הכיבוש הסורי ובהפצצה על המשק בעת מבצע נוקייב במרץ 1963 עת נפלו על הקיבוץ כ300 פגזים ובתים רבים ניזוקו.

גשם פגזים ירד על עין־גב

המחנה הישן

ב7 ליולי 1937 התנהלה שיירה של מכוניות על דרך עפר והגיעה למקום שנבחר. הכל ידעו אין זה המקום הטוב ביותר. בעוד קילומטר וחצי זה המקום. אך לא היתה ברירה אלא לעצור כאן. גם ואדי קטן יכול היה להיות למחסום, גם ענייני הקרקע עדיין לא סוכמו עם האריסים על כן זה היה כאן.
מאות הגיעו להשתתף ביום הראשון. היו כאן ריקודים, שירה , עבודה חפוזה. אפילו עיתונאי נאצי הגיע למקום לתעד ולפרסם בברלין על הקמת הנקודה.
השכנים באו לברך. הרצפלד שר ' שורו הביטו וראו' השיר שליווה את חומה ומגדל. אך כשהתמלאו החומות באבן, וגודרה הנקודה מבחוץ הלכו האורחים וגם חלק גדול מהחברים.
כארבעים חברים הצטופפו בצריפים שנבנו. החושך ירד והפרוז'קטור על ראש המגדל כבה. הסירה שהגיעה למקום המבודד טבעה באותו לילה.
חלף היום הראשון להתיישבות היהודית על שפת מזרח הכנרת.

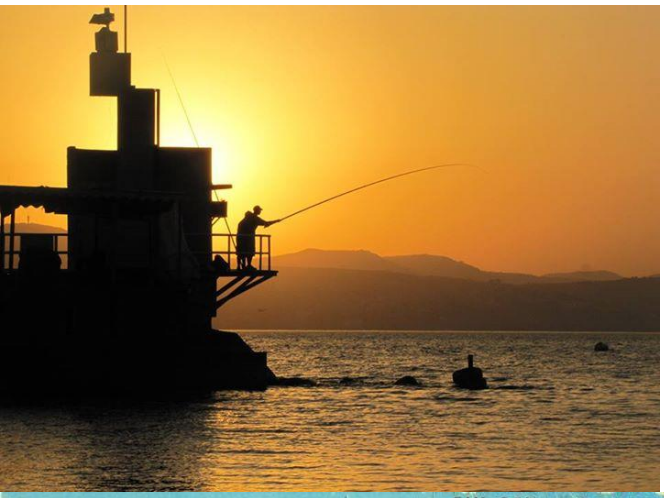

בנין הנשקיה מהמחנה הישן

במחנה הישן- כפר נופש

במקום בו התחיל הסיפור, בו הוקם לראשונה המגדל. בו הוקמה החומה והצריפים הראשונים במקום הזה הוקם בשנות הששים כפר הנופש של הקיבוץ.
איך נופשים כשלמעלה התותחים? איך נופשים כשלמטה החום שורף כל? כמה בונגלוס מקנים. חוף פתוח, הרבה אוהלים ושרידי עצים מתקופה קדומה היו נקודות הפתיחה. היו הרבה לבטים: נופש וקיבוץ? התשובה היתה שירות מקרב לב אך בלי למכור את עצמך ואת גאוותך החלוצית.
לפעמים צריך היה לפנות את האורחים במהירות כשהתותחים על ההר הקיצו מתרדמתם המדומה והעמק התחמם.
כשהקימו את החניון שלימים שינה את שמו לכפר הנופש לא ידעו שכעבור שנה ומשהו יגורשו התותחים, לא ידעו כי במלחמת יום הכיפורים יפונו למקום יחידות שנפגעו. לא ידעו שבמקום יקומו בתים וחוף מטופל. לא ידעו אבל בחלומות הם היו טובים.
קיר ישן של חדר הנשק החוקי נותר מימים ראשונים. אך הוא מובלע בכפר הצוהל.

הנמל

ברגע קשה בחיי הקיבוץ, בימי מגיפת טיפוס קשה, תאונה טרגית בה טבעו ליד החוף 11 רפתנים ממקומות שונים, זמן קצר אחרי הגיע הידיעות על השואה הוחלט להקים לעין גב נמל של קבע. לצורך זה פינו סלעים גדולים מהשדה ובנשיאה על הידיים ועל חמורים, עד קרון ופסים שפכו את האבנים לפי תכנון, הוסיפו מלט ורעיון ונוצר מזח מבוצר.

נשיא ההסתדרות הציונית הד'ר חיים וייצמן הגיע לביקור יומיים קודם יצקו מדרגות כדי שיוכל לטפס באופן מלכותי. המזח פעל שנים. בתוכו התקינו מנוף המסוגל לגלגל את הסירה אל החוף לצורך תיקונים. זו היתה המספנה החשובה בכנרת. המספנה הושלמה ב1943.בשנות החמישים הוסיפו מגדל עם מעבדה. המקום הוקדש לחבר הקיבוץ בנימין חרמוני שטבע במלחמת העולם השנייה כאיש חיל הים. אונייתו טובעה בידי צוללת גרמנית.

המים היורדים והמים העולים עשו את שלהם והנמל היה זקוק להרחבה והעמקה. . הרבה סירות הגיעו למקום והצפיפות גברה. כל פעם הוסיפו לנמל עוד מזח, העמיקו לחפור.

נמל עין גב הוא הנמל היחידי בכנרת בו יש ממשה להעלאת ספינות גדולות . מה שמאפשר את קיומה של המספנה הגדולה באזור .מדי שנה נותנת המספנה את שרותיה לכלי שייט רבים ומגוונים.

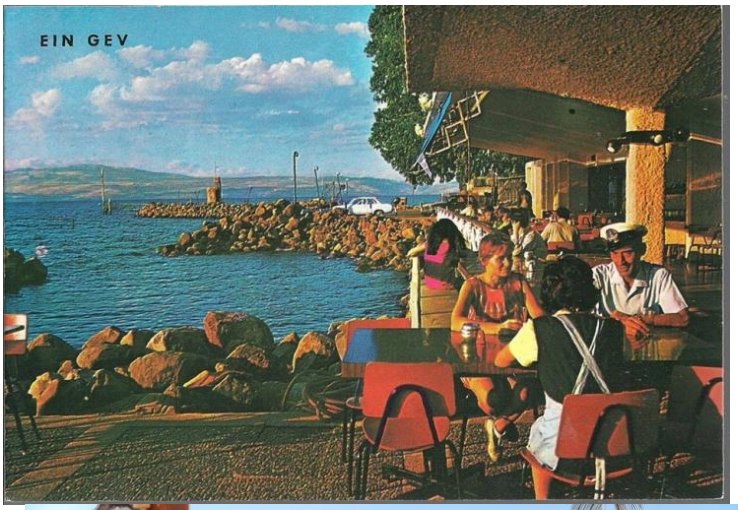

צילום:נפתלי אופנהיים

מסעדה בת שבעים פוקחת עין.

מסעדות בארץ ישראל עוברות מיד אל יד, נעלמות וצצות, מחליפות בעלים ותפריט. המסעדה של עין גב לא החליפה בעלות למעלה משבעים שנה. היא עברה מפלסי כנרת שונים, ייבוש שטח, בנתה בניין, סוכה , מרפסת אך השמן לטיגון הדגים רתח בה כל השנים. התארחו בה אורחים מקצה תבל ומפסגת האמנות.היא עברה ימי הצפה וימים של ירידת גובה המים, ימי שלום ברוכים וימים בהם היא הפכה לתחנה אחרונה לפני המערב הפרוע של המלחמה שהתרחשה קרוב.

נכון לעכשיו

כאמור עין גב מתפרנסת מענף תירות רחב זרועות: כפר נופש בעל 178 חדרים וחוף מופלא. מסעדת הדגים הותיקה המסוגלת להאכיל 700 סועדים. חברת שייט כנרת בעלת 5 ספינות להובלת תירים וצלינים הפועלת בכנרת כבר 70 שנים.חוף סוסיתא- חוף קמפינג מוצל ,חוף לבעלי סירות שבתוכו פועל גם בית ספר לסקי,אכסניה לקבוצות, חנות מתנות, קיוסק, סיור רכבת בקיבוץ ו"הנגריה של סבא יוסי" – סדנא לילדים לבניה בעץ.

גם הענפים החקלאים עדין מאד מרכזיים בכלכלתה עם כ2000 דונם מעובדים. הענף הגדול ביניהם הוא הבננות מותג עין גבי מאז ומתמיד שכיום מונה כ800 דונם המכוסים בית רשת ומניב מעל 5000 טון בשנה. המשק גם בעל רפת טובה עם מעל ל300 חולבות. חוות לולי פטם גדולה, מטעי מנגו תמרים אבוקדו ופרדס ולבסוף ענף הדייג הנוסטלגי .

לאחר תקופות לא קלות כיום מצב המשק התייצב והקיבוץ מונה מעל 500 נפש כ230 מהם חברים והיתר ילדים, מתנדבים ותושבים.

צילום:נפתלי אופנהיים

בית הילדים

נצברו עליו אין סוף סיפורים והתקפות. אמרו כי הוא נושא טראומות כואבות, שהוא ניתק ילדים מהוריהם. במבט לאחור בית הילדים נחשב לסמל מוזרותו של הקיבוץ. אך לא כל הילדים שחונכו וגדלו בבית הילדים מסכימים לתיאורים. הילדים והתינוקות בילו ביום ובלילה בבית הילדים בלינה משותפת. היו ששמחו בחלקם חלק היו עצובים- ככל הילדים בעולם.

היה בשיטת החינוך הרבה בוסר אך גם העזה והתרוממות רוח. הורים שיתפו פעולה למען בניהם, מטפלות השקיעו את רוחן והילדים חיו יחד חיים עצמאיים בטבע. הפדגוגיה כאן חגגה, גם התמימות.

יאנוש קורצ'אק פסק : הם עושים המון שטויות אך הם רציניים...

כשהיגיעה הרווחה היחסית וחדרי ההורים היו לדירות, כשהגיע הדור השני לאימהות השתנתה השיטה והילדים עברו לגור בבית ההורים .

ועדיין בית הילדים פועל, מנסה לחנך, ליצור קבוצות של ילדים, להעניק שמחת יצירה ואחריות משותפת. יש להניח כי הטראומות לא חוסלו לחלוטין . הרי בחינוך תמיד יש עוד מה לתקן.

בין הר סוסיתא וים כנרת

ההר הנמוך שהיה גם תל גבוה סיקרן את מייסדי עין גב מן היום הראשון . המקום נראה אז והיום כמקום מאד מיוחד. ראשוני הקיבוץ היו משוכנעים כי ההר הזה הוא גמלא המתוארת על ידי יוסף בן מתתיהו כעיר של גיבורים. אך מהר מאד נכנעו והבינו כי סוסיתא ניצבת מעליהם. זו המצוטטת בתלמוד הטברייני. לימים התרגלו לרעיון והוקסמו ממנו. משך השנים החלו לגלות את סודות ההר עד שבמלחמת העצמאות כבשו אותו מידי הפולשים הסורים.

סוסיתא ההר והכנרת הם שני הקטבים עליהם נבנתה דמותו של הקיבוץ מאז היווסדו ועד היום.

ככל שהקיבוץ צופה אל עתידו מתגלים עוד ועוד סימנים לאלו שחיו פה לפניו. לידו חווה בהאית שהתקיימה עד מלחמת העצמאות, חפירה על הר סוסיתא גילתה עיר הלניסטית רומית וביזנטית. בתוך הקיבוץ התגלתה עיר מתקופת התנ'ך , כנראה אפק שהיתה זירת הקרב הגדול בין ישראל וארם.. ליד הקיבוץ התגלו סימנים לאדם הפרה היסטורי.
ברור כי המקום רוחש פעילות. הוא המעבר בדרך ממצרים לבבל. הוא הנקבה בהר על כן התרוצץ באיזור השם ניקבה, נוקייב, עין גב.

קסם על ים כנרת

עין גב לא ידעה כביש גישה אליה עד ראשית שנות החמישים. אך היא האמינה בים.

בסירה על הים שתדוג דגים, ברפסודה שתעביר תוצרת, בסירת התיירים שתביא תיירים רעבי בשורה ואווירה. היא האמינה כי יש לדוג בכנרת ויש להילחם למען הדיג העברי. **סירות התיירים** הביאו סקרנים ואוהדים רבים. הדיג בכנרת השתכלל והלך אך היום כבר איננו מקור ההכנסה העיקרי של הקיבוץ. אך הוא נותר סמל הזהות של הקיבוץ .

עתה באים התיירים לראות מקרוב את ה**דייגים** בפעולתם ושרים שירי דת מתלהבים. הנוצרים שביניהם יודעים שתלמידיו של ישו הנוצרי היו אף הם דייגים בכנרת . יש להניח שגם הם דגו לפני אלפיים שנות ויותר את דגי האמנון המוכרים. השיטות קצת השתנו אך הרוחות והלילות נושאי הבשורה לא השתנו כלל..

לאחרונה נבנה בבנין המספנה הישן בעין גב **'מפגש הדייגים'** מקום האוצר לתוכו את מורשת ענף הדייג ותוצרתו הנוכחית. מאפשר לטעום בירה , צ'יפס וסרדינים במקום שקירותיו מספרים את ההסטוריה הגדולה של הענף.

מוזיאון בית העוגנים

בית העוגנים בעין גב מביא תצוגה ייחודית של ממצאים מהכנרת הקשורים לדייג העברי הקדום מימי התנ"ך וסיפורי הברית החדשה (בהם מככבת הכנרת) ועד ימינו. באוסף עוגני אבן וברזל ,אבני קשירה, שפיפונים וסוגים שונים של רשתות ותמונות של נמלים עתיקים. את רובם אסף וחקר מנדל נון ז"ל חבר עין גב דייג וחוקר הכנרת . המוזיאון ממוקם בבנין ה'מדאפה' שהיה מיועד בשנותיה הראשונות של עין גב לאירוח ומפגש עם הכפרים הערבים בסביבה.

העמדות

עם היציאה מן החומות של חומה ומגדל נבנו שלש עמדות בטון בפינות של הקיבוץ לצרכי הגנה. בדרום , במזרח ובצפון. עמדה זו העומדת על ראש הגבעה שנקראת היום 'גבעת נפתלי' על שם נפתלי אופנהיים הצלם שהקים בחלל העמדה את חדר החושך ואת המשרד של ה'צלמניה' . זה היה מפעל הצילום המיוחד שהקים בקיבוץ. נפתלי נהרג ב1953 בטעות על ידי שומר בקיבוץ. משפחתו עברה עם הפילוג לגינוסר והעמדה שימשה את הסנדלרייה של הקיבוץ. הסנדלר צבי הגיע מחדרה לעשות ולתקן נעליים, משפחת קלופפר ניהלה את משק הנעליים של הקיבוץ ולכן היום מצויה בתוך העמדה תצוגה קטנה של תיקון הנעליים או הסנדלרייה של הקיבוץ.

בית הדואר

רק בשנה האחרונה הוא עבר שימור ושיפוץ . בית הדואר. מקום סידור העבודה של חברי הקיבוץ, מקום מושבו של הטלפון היחיד בקיבוץ אך במיוחד בית הדואר, מקום הקשר עם הבית הרחוק.

בית הגעגוע הרשמי. מקום זה רחש מתח גבוה. ממנו נשלחו האיגרות הרשמיות המודיעות על המצב הכלכלי הקשה. על פרידות ומוות, ממנו נשלחו חבילות דברי מתיקה וחום לחיילים.

לקראת ערב, כשסדרן העבודה היה קובע לאן תלך לעבודה מחר, אתה מציץ לכל מגבלות הקיבוץ . פה אתה נפגש עם חבריך כדי לשכנע אותם לתת לענף שלך עוד טרקטור, עוד מתנדב או איש מחנה העבודה . לפעמים משכנע. בדרך כלל לא.

בונים בנינים

בנין הדואר וכמוהו גם האגף המזרחי של חדר אוכל, המטבח,מחסן בגדים. מחסן דייג , בנין המספנה, בנין המסגריה, בית המוטורים,בתי ילדים, מגורים ...עשרות מבני ציבור ודירות שעדין קיימים בנוף הקיבוץ נבנו ע"י **פלוגת הבנין העינגבית** .קבוצת הבנאים פעלה באינטנסיביות עד 1948 והעסיקה רבים מחברי עין גב.

חדר האוכל

מרכז חיי הקיבוץ היה חדר האוכל. יום יום ארוחה ארוחה נפגשו בו חברי הקיבוץ לא רק לאכול אלא לשוחח, להתאסף כדי לקבל החלטות, לרקוד, לסדר עניינים, להודיע על משבר, לקיים חגים, ולהנות מהתפריט המשתנה בהתאם למצב הכלכלי ואופי ומוצא המבשלות והמבשלים. חדר האוכל פעיל עד היום. אך רק בצהריים ובליל שבת וחגים.

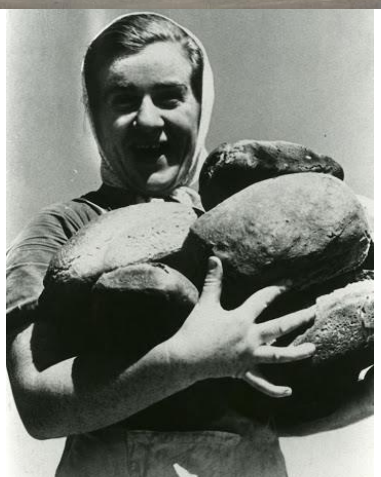
צילום:נפתלי אופנהיים

המאפיה

במגררת מאולתרת הרתומה לטרקטור מיושן הורידו מן הגבעה אבני בזלת מסותתות. מהן בנו את המאפייה של הקיבוץ. זה היה המקום בו כולם הריחו כי אי שם היה להם בית חם. ריח הלחם העניק תחושה שאולי בכל זאת החלום של היחד יהיה אנושי. מבטיח שובע .
בבקר של שרקייה מאיימת היה הלחם הטרי נשק של ממש.
בלב המאפייה היה גם סוד. זה היה מחסן נשק סודי.
הרבה שנים שרתה המאפייה את הקיבוץ עד שהלחם החל להגיע מטבריה. ואז הפכה המאפייה לבית הסודות של הקיבוץ ובו שיירים מתקופות עברו. טיוטה למוזיאון של הקיבוץ.

צילום:נפתלי אופנהיים

המגדל

מגדל המים של הקיבוץ היה תמיד הסמל של הקיבוץ. המגדל של עין גב שימש כעמדה חשובה בזמן הקרב על עין גב בתש'ח. בו נהרג יוסף קלימן, מייסד בית הספר המקומי, ביום השני של הקרב.
למרות שהיום הוא מכוסה אנטנות של הציוויליזציה החדשה הוא מצפה עדיין שיזכרו בשנות השיא שלו ובקרב העקוב מדם שהתנהל מסביבו.

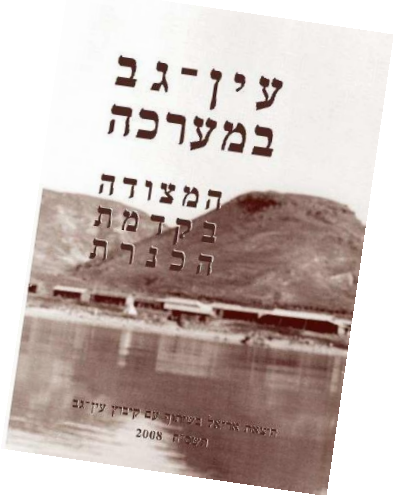

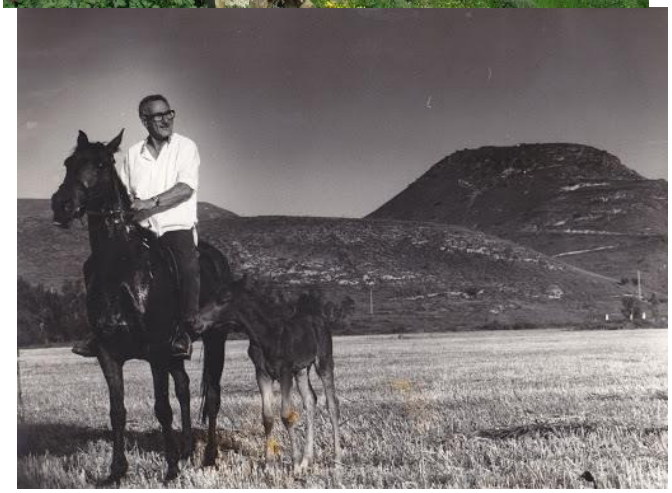
עין גב במערכה 1948

במלחמת השחרור נערך הקרב הגדול על קיבוץ עין גב. ב9.6.1948 תפס הצבא הסורי את המחנה הישן (היכן שממוקם כיום כפר הנופש) במטרה לכבוש את עין גב- אז הישוב היהודי היחידי ממזרח לכנרת.הכוחות העינגבים שהיו ערוכים בעוד מועד מיקשו את האזור והתייצבו מול הכח הסורי בחווה הפרסית מדרום לעין גב מה שמנע את התקדמות הסורית.
ב10 ליוני 1948 כאמור נערך הקרב הגדול על המשק.הסורים פותחים בהפגזה כבדה על הקיבוץ בה נהרגת חנה טוכמן ז"ל בעמדה המזרחית ונהרג גם אליהו גולדברג ז"ל בעת שהוחש לתגבר עמדה.בד בבד מצליח כח סורי נוסף לחדור מצפון מזרח למשק כובש את עמדת הפיליבוקס הצפון מזרחית.בשלב קריטי זה הכוחות המגינים העינגבים בפיקודו של מאיר קוצ'ינסקי מחישים כח ומצליחים לכבוש מחדש את העמדה והודפים את הסורים הנסוגים .אך בקרב זה נהרגים שני חברים נוספים נחמיה הישברג ז"ל ויעקב צוקרמן ז"ל.
למחרת ה11 ליוני נהדף נסיון סורי נוסף לכבוש את עין גב אולם בהפגזה על המשק נהרג יוסף קלימן ז"ל בעת שתצפת ממגדל המים .
מאיר קוצ'ינסקי מפקד עין גב במלחמת השחרור ציין תמיד שמה שייחד את עין גב היא העובדה שמיום הקמתה היא נבנתה ליום שהיא תצטרך להגן על עצמה .דבר שהתבטא בבנית מקלט ,תעלות, עמדות, פיתוח הנתיב הימי כעורק התחבורה המרכזי של המשק ובעיקר ציבור חברים שתמיד היו מוכנים להתייצב ליום פקודה .
קוצ'ינסקי העריך שבקרב נטלו חלק 100 לוחמים ולוחמות מעין גב שהותקפו ע"י כ1000 לוחמים סורים .הסורים חטפו בקרב עשרות אבידות. אך גם המחיר העינגבי היה כבד פצועים רבים וכאמור כחמישה חברים הרוגים . יהי זכרם ברוך.

צילום:נפתלי אופנהיים

על ההר יושב משלט

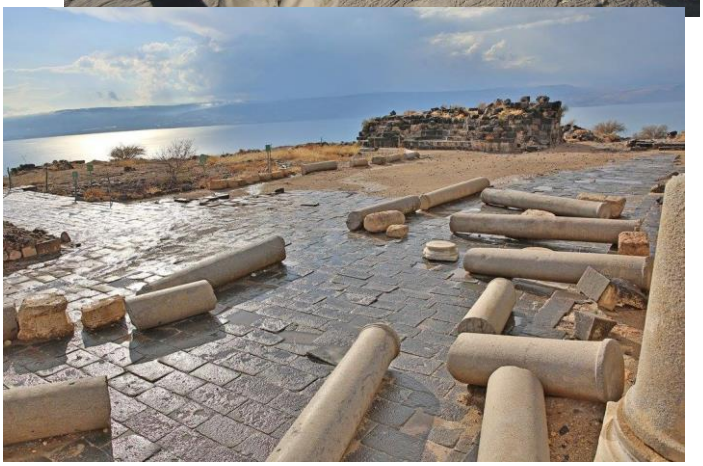
במלחמת העצמאות עין גב היה הקיבוץ היחיד שמצא אומץ לא רק להגן על היישוב אלא גם לתקוף את הגבעה החולשת עליו. הקרב על עין גב היה קשה. זה העלה חששות כבדים האם לסכן את המגינים ולכבוש את הגבעה החולשת על הקיבוץ. ההחלטה הקשה נפלה. ב17 ליולי 1948 הוביל מאיר קוצ'ינסקי מפקד עין גב במלחמת השחרור כח של 27 חברי הקיבוץ מתוגברים במספר חברי קיבוצים מעמק הירדן לשחרור הסוסיתא. בתום מלחמת העצמאות שמרו חברי עין גב והחזיקו את ההר משך למעלה משנה. .
לשם כך סידרו רכבל שיוביל את המצרכים אל מרום ההר. מכיוון שהמצב הצבאי אחרי המלחמה נשאר מאד מתוח הבטיח בן גוריון להקים קיבוץ על סוסיתא. אך הקיבוץ לא קם. נשארו רק בתים בדרך ושרידי רכבל. בינתיים חשפו החפירות את העיר הגדולה שהיתה על סוסיתא. החפירות מעלות עוד ועוד אוצרות. נקווה לראות אותה קמה לתחייה ... להמוני תיירים מחפשי סודות מן העבר.

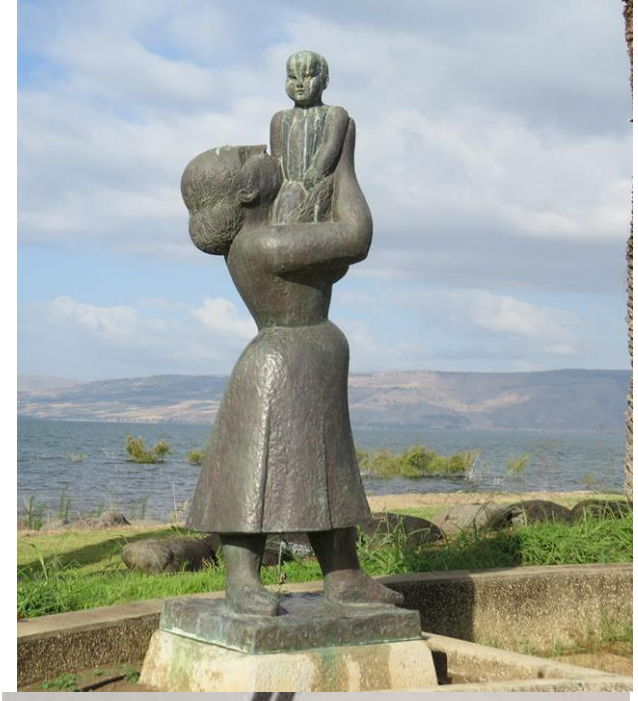
כל שנותיו בעין גב הקדיש מאיר קוצ'ינסקי לטיפוח גאוות היחידה של המקום ומ1953 במשך עשרות שנים היה נוהג להשביע את מחזורי בר המצווה של הקיבוץ על הסוסיתא למחויבות לעין גב ומורשתה. מסורת שנמשכת גם אחרי לכתו עד היום.

חופרים בהר הבית העינגבי

בכל יולי מאז שנת 2000 מגיעה לעין גב משלחת החפירות הארכיאולוגיות בגן הלאומי סוסיתא אותה מוביל מכון זימן מאוניברסיטת חיפה . במשלחת משתתפים סטודנטים ומתנדבים מהארץ ומכל העולם.
העיר סוסיתא התקימה מהמאה ה2 לפנה"ס ועד רעידת האדמה של 749 שהרסה אותה. לשיאה הגיעה בתקופות הרומית והביזנטית עת היתה אחת מערי הדקפוליס .
העיר אף מוזכרת בתלמוד ויש המזהים אותה עם אחת הערים בה נשא ישו ע"פ הברית החדשה את אחת מדרשותיו .
החפירות עד כה חשפו 8 כנסיות , רחוב ארוך, חומות וביצורים, בית מרחץ, תיאטרון מקורה קטן, בסיליקה ועוד היד נטויה לעונות הבאות.
יש לציין שבשנות החמישים נערכו כבר על ההר חפירות הצלה בהשתתפות חברי עין גב עת במקום הוקם מוצב צבאי קדמי מול הגבול הסורי .
לאחרונה רשות הגנים הצהירה על כוונתה להסדרת הגן הלאומי לקליטת קהל .אנו מקווים שאכן יעמדו בהצהרות ויסדירו את כביש הגישה לאתר ויזרימו אליו מים וחשמל.

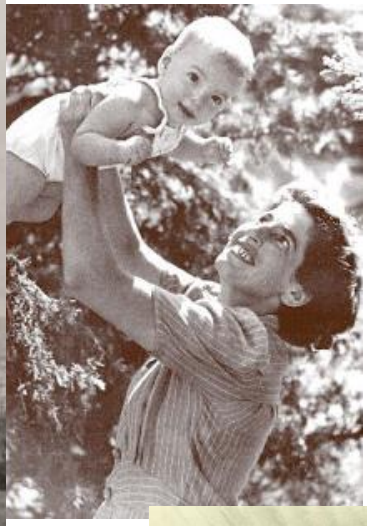

האם והילד

אחרי מלחמת העצמאות הילדים שפונו מהמקום לקראת הקרב שבו מגלותם בחיפה. החברים החלו לשקם את הבניינים ההרוסים אך האבל היה גדול אי אפשר היה שלא להתאבל על החברים שנהרגו. שלוש שנים לא חגגו את יום העצמאות מרוב עצב.

רעיון ישן של הקמת מרכז לתרבות הפך להיות לרעיון של הנצחת הנופלים. החליטו על תכנית הנצחה. פנו אל הפסלת הישראלית- צרפתית הגדולה חנה אורלוף וביקשו ממנה לתכנן פסל זיכרון. באמתחתה של הפסלת כבר היו שרטוטים לפסל שרצתה להקים של אם וילד המונף אל על. והנה היא מצאה צילום של חנה טוכמן אדלשטיין , מפקדת עמדה בקיבוץ שנהרגה בהפגזה על עין גב. בצילום היא נראית מניפה את בנה אל על. חנה אורלוף הציעה להקים את הפסל המתאים ביותר לפסל זיכרון למלחמה: פסלה של האם המניפה את בנה אל על. האם לקרבן? ואולי כדי להצילו מאימת המתרחש כאן על פני אדמה?

מקלטים

חיי הספר ציוו מקלטים. הפגזים נחתו על עין גב עד 1967. הקיבוץ ידע לחיות מתחת לאדמה. כל יום הפגזה היה כרוך בחלוקת ממתקים לילדים שלא ייבהלו. גם המוסיקה עברה ממקלט למקלט. הילדים כינו את השהות במלט יום הולדת: מוסיקה, ממתקים ומבוגרים רציניים. היו אלה רגעים קשים לכולם. אחרי השהות במקלט היו יוצאים לראות מה נחרב על פני השטח.

בית העלמין בעין גב

כשנוסדה עין גב במקום בו היא יושבת היום החל ויכוח היכן ימוקם בית הקברות. כיוון שבמקום הזמני בו ישב הקיבוץ לפני מקום הקבע כבר כרו שני קברים, צריך היה להחליט היכן יהיה בית העלמין הקבוע. היו שטענו כי המקום המתאים ביותר הוא חוף הכנרת; אחרים הציעו את צלע הגבעה המשקיפה על הקיבוץ. שני חברים, עולים חדשים, אפרים אורנשטיין ז"ל והרופא יוסף רוטפלד ז"ל, יצאו עם נשק להבטחת חבורת עובדים על הגבעה. מארב של כנופיה תקף אותם והם נהרגו. הוויכוח הוכרע: במקום נפילתם הוקם בית הקברות.

חלקת הרוגי מלחמת השחרור

במערכה על עין גב במלחמת העצמאות ביוני 1948 פלש הצבא הסורי לבית הקברות . הקיבוץ נאלץ לקבור בטבריה את חמשת הנופלים בקרבות . עם תם המלחמה חזר בית העלמין לכוחותינו וב18 לינואר 1949 הובאו לקבורות בו בטכס צבאי יעקב צוקרמן ז"ל (סבא שלי), חנה טוכמן ז"ל , אליהו גולדברג ז"ל, נחמיה הירשברג ז"ל ויוסף קליימן ז"ל . ב16 למאי 1949 הובא לקבורות בחלקה הצבאית נחמיה שטיינר ז"ל שנהרג במלחמת העצמאות בראשון לציון.

צילום:נפתלי אופנהיים

בית המוסיקה

המוסיקה הקלאסית היתה לחברי הקיבוץ תפילה. קינה על המוסיקה שנעזבה בגולה. על השחתתה של המוסיקה בידי חרושת התרבות של השטן הנאצי. וותיקי עין גב כשרצו לחיות את הגבוה בנשמתם הקשיבו למוסיקה. היו חברים שניגנו, ששרו. היו שהסתפקו בשמיעת תקליטים בפטיפון היחידי של הקיבוץ.

היו להם חברים שהמשיכו לנגן בארץ כמקצוענים. במיוחד בתזמורת הפילהרמונית הישראלית שהוקמה שנה לפני הקמת הקיבוץ. הם הגיעו לביקורים בעין גב . ניגנו בחדר האוכל לילות ארוכים.

ב1943 נולד הרעיון לקיים פסטיבל שנתי למוסיקה בעין גב. זה היה פסטיבל המוסיקה הראשון בארץ. הגיעו אליו מכל קצות הארץ. בתחילה הוא התקיים בחדר האוכל הקטן . אחרי מלחמת העצמאות הוקם בשלבים אולם המוסיקה המשמש עד היום לפסטיבל הזמר העברי השנתי. האולם בנוי על פי תכניות מטנגלווד בארצות הברית. הוא ארח את מיטב האמנים בעולם ובארץ.

כאן נערך קונצרט יום העצמאות השני למדינה . הקהל ישב על 5000 ארגזי תנובה שהובאו מטבריה ועל חבילות חציר. הכנר יהודי מנוחין ניגן צלילי שמים.

העיר התנ"כית בתל עין-גב

התייר המגיע אלינו לעין גב החולף על הכביש בדרכו למסעדות ולשייט יכול היום לראות גבעה ועליה עמדה ציורית. על גבעה זאת נערכו במשך כמה גלים חפירות ארכיאולוגיות שחשפו קצה חוט לסיפורה של עיר תנכית. עיר מתקופת המלוכה הישראלית שאבניה לוחשות שכבר אז האזור היה מוקד מתח בין סוריה(ארם) לישראל.

שני הממצאים העיקריים בחפירות באקרופוליס הם חומת הסוגרים ומחסני הענק החקלאיים . בשילוב בין שניהם ,כמו גם העובדה שהעיר כפי הנראה חלשה על שלוחה של דרך הים (ויה מאריס) רואים החוקרים בעין גב דוגמה מצוינת לאחת מ**ערי המסכנות** . ערי המסכנות הם ערי מבצר ממלכתיות המוזכרות מספר פעמים במקרא.בספר שמות מסופר על בנייתן של פיתום ורעמסס במצרים ע"י העבדים העבריים (שמות א' 11) .מספר דברי הימים ניתן להסיק על התפקיד המסחרי החשוב שהם שימשו "וּמִסְכְּנוֹת לְתָבוּאַת דָּגָן וְתִירוֹשׁ וְיִצְהָר...". (דברי הימים ב', ל"ב 28). בממלכה המאוחדת תחת שלמה המלך מהוות ערים אלה בורג חשוב במערך השלטוני והן זוכות לתנופת פיתוח: "וְאֵת כָּל עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לִשְׁלֹמֹה וְאֵת עָרֵי הָרֶכֶב וְאֵת עָרֵי הַפָּרָשִׁים..." (מלכים א, ט' 19). ואכן החופרים בעין גב תארכו את בניית חומת הסוגרים והמחסנים לתקופת המלך שלמה כאשר העיר נבנית מחדש כחלק מתכנית מקיפה.

הכפר פיק והמעין שלצדו הנמצאים במעלה נחל עין גב (כארבעה ק"מ מזרחה לקיבוץ) ,נשאו את השם של **אפק המקראית** בה נערך הקרב בו הביס **אחאב מלך ישראל את בן הדד המלך הארמי** כפי שמסופר בפרוטרוט בספר **מלכים א' פרק כ'**.אך הארכיאולוגים לא מצאו בשרידים קדומים באזור פיק ממצאים התואמים את הקרב הגדול שנערך בשנת 854 לפני הספירה. לעומת זאת מציינים ש"עין גב" העתיקה מתאימה להפליא לכתוב בסיפור הקרב בזכות מיקומה במישור והיותה עיר מבוצרת בחומה. על זיהויה של עין גב כאפק המקראית חתומים כמה מגדולי הארכיאולוגים שהיו למדינת ישראל.

פרויקט החפירות היפניות בתל שהחל ב1991 היה חלק משורה של חפירות **בארץ גשור** שכלל את החפירות בבית צידא ותל הדר. גשור ממלכה בדרום הרמה שמוזכרת במקרא מספר פעמים החל מסיפורי ההתנחלות ועד סיפור בריחתו של אבשלום (שמואל ב', ג':3) .

תגלת פלאסר השלישי המלך האשורי הביא לחורבן הגדול של העיר ב732 לפנה"ס . בתקופות מאוחרות יותר (פרסית,הלניסטית ורומית-ביזנטית) מוצאים שרידי ישוב דליל שלימים כנראה נהפך לפרבר הימי של העיר סוסיתא.

בית הקברות הבהאי החדש למרגלות הסוסיתא

בית הקברות המשקיף לכנרת נפתח ב18 לאוקטובר 1985 בטקס מרשים בהשתתפות צאצאיהם של המשפחה הבהאית שישבה מדרום לעין גב , נכבדי העדה בארץ ובעולם וחברי עין גב .אל החלקה הועברו 11 קברים משרידי החווה שהיתה ממוקמת בשטחים החקלאים דרומית לעין גב.

המשפחה הבהאית שמוצאה מפרס הגיעה למזרח הכנרת בסוף המאה 19 וחיה במקום עד 1948 - מלחמת השחרור. ראש המשפחה מוחמד קולי היה אחיו למחצה של הבהאא אוללה הנביא הגדול של הדת ונחשב היה לאחד הנאמנים לו. המשפחה המיוחסת המשיכה להיות מקורבת ם ליורשי הבהאא אולה עבד הבהאא ,שוגי אפנדי ושאר הנהגת העדה.בשנות קיומה במזרח הכנרת עיבדהה משפחה את אדמותיה וחלק דול מתוצרתה היתה שולחת לריכוז הבהאי בעכו ובחיפה.

האדמות הראשונות של הקיבוץ נרכשו מהמשפחה ובין 1937 ל1948 היו קשרים טובים בין חברי הקיבוץ למשפחה שכללו ביקורים הדדים יומיומיים והשתתפות בשמחות .עקב המלחמה אולצו הבהאים לעזוב את חוותם .

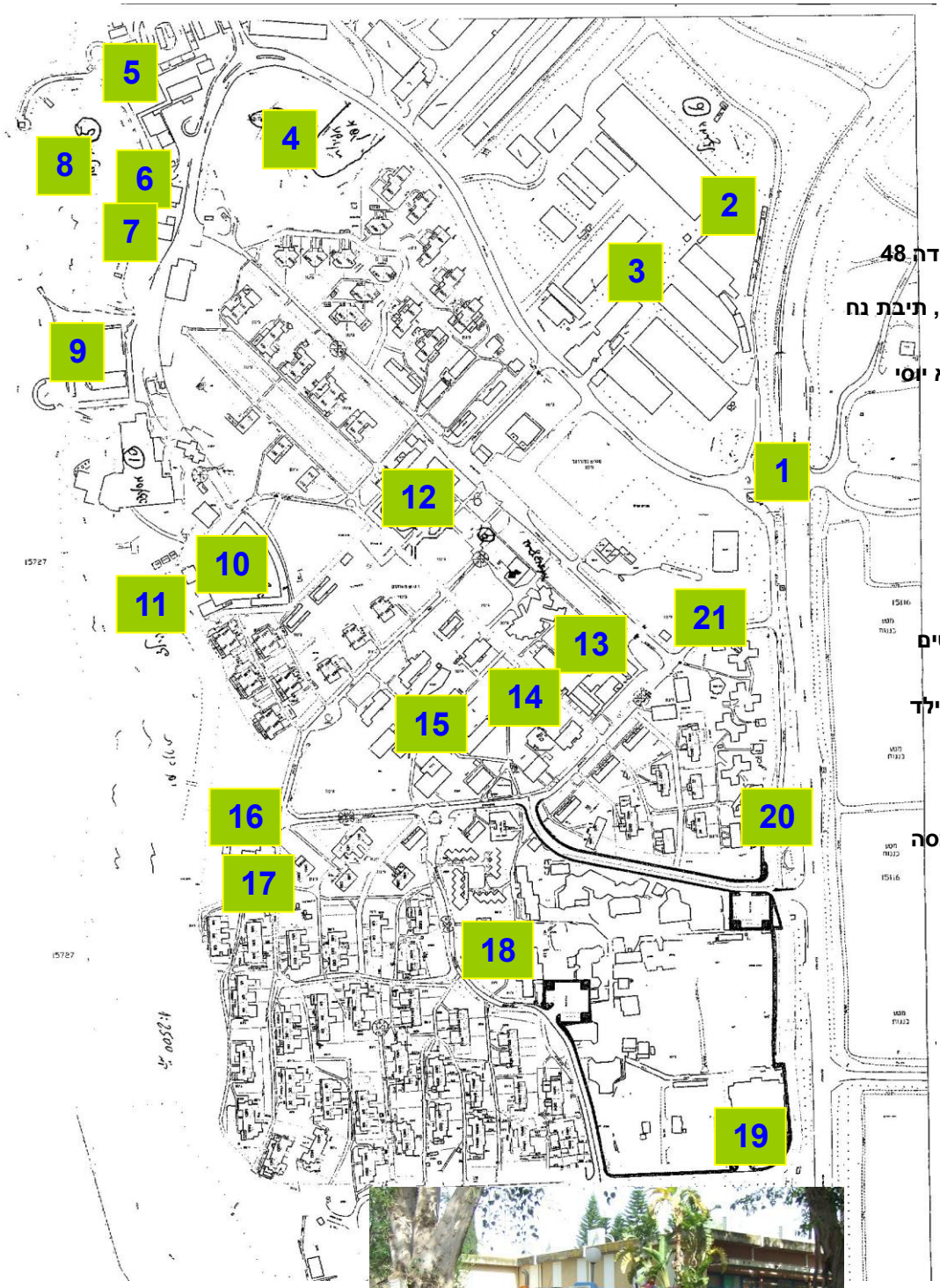
כיום מונה בית העלמין 15 קברים והוא מתוחזק ע"י המרכז הבהאי העולמי.

מחנה זה עניין....

'מחנה זה עניין רב תועלת' שר השיר. מחנה של תנועת נוער, מחנה אוהלים של חלוצים. הרבה מאד שנים קראו למפת הקיבוץ 'מפת המחנה'. וגם כשהמקום התמלא בבתים, בגנים, בדרכים סלולות המשיכו החברים לקרוא למקום מחנה. היה באמירה זו גם זיכרון של ראשית , גם הכרה כי הבית הזה ידע נדודים. ועתה הוחלף השם. כבר אין ועדת מחנה אלא וועדת תכנון.

במפה שלפניכם סימנים לאתרים בקיבוץ השווים ביקור.

1. שער הקיבוץ
2. מגדל המים
3. רפת
4. תל עין גב , עמדה 48
5. מרכז בית הבד, תיבת נח
6. הנגריה של סבא יוסי
7. מפגש הדייגים
8. נמל עין גב
9. מסעדת הדגים
10. אולם קונצרטים
11. הפסל האם והילד
12. חדר האוכל
13. מרכולית, מכבסה
14. גנים
15. אכסניה
16. מועדון חוף
17. עמדה 1948
18. בתי ילדים
19. אולם ספורט
20. עמדה 1948
21. בית העוגנים

